

POSTANOWIENIE

Dnia 21 września 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Puskarski

w sprawie **A. S.**

skazanego za czyn z art. 209 § 1 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w trybie art. 535 § 3 k.p.k.

w dniu 21 września 2023 r.,

kasacji wniesionej przez obrońcę skazanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 11 kwietnia 2023 r., sygn. akt X Ka 221/23,

utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w Piasecznie

z dnia 24 listopada 2022 r., sygn. akt II K 1594/21,

[K.K.]

postanowił:

- 1. oddalić kasację jako oczywiście bezzasadną;**
- 2. zasądzić od skazanego na rzecz Skarbu Państwa koszty sądowe postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Piasecznie wyrokiem z dnia 24 listopada 2022 r., sygn. akt II K 1594/21, A. S. uznał za winnego tego, że w okresie od 1 lutego 2019 r. do 9 listopada 2020 r. w J. w pow. p. uchylał się od wykonania obowiązku alimentacyjnego na rzecz małoletniej córki N. S., określonego co do wysokości na podstawie wyroku Sądu Rejonowego w P. z dnia 23 stycznia 2019 r. wydanego w sprawie III RC [...], przy czym łączna wysokość powstałych wskutek tego zaległości stanowi równowartość co najmniej 3 świadczeń okresowych i przyjmując, że czyn ten wypełnia znamiona przestępstwa z art. 209 § 1 k.k., na tej podstawie skazał go i

wymierzył mu karę grzywny w wysokości 150 stawek dziennych, określając wysokość jednej stawki na kwotę 20 złotych. Zasądził od oskarżonego na rzecz Skarbu Państwa koszty sądowe.

Apelację od tego wyroku, zaskarżając go w całości, wniósł obrońca oskarżonego. Zarzucił:

„1. Nieważność postępowania, tj. uchybienie wymienione w art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k. i brak w zakresie stwierdzenia podwójnej karalności czynu popełnionego za granicą i przez obcokrajowca, jako brak przesłanki umożliwiającej prowadzenie procesu (art. 17 § 1 pkt 8 k.p.k.)”. Nadto, zdaniem obrońcy, „Sąd popełnił błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, który ma wpływ na treść tego orzeczenia, polegający na:

a. nieustaleniu »podwójnej karalności« przypisanego czynu, gdy oskarżony jest obywatelem duńskim, a przestępstwo zostało popełnione za granicą, co stanowi warunek konieczny odpowiedzialności karnej obywatela obcego za czyn popełniony za granicą,

b. nierozważeniu możliwości uwzględnienia na korzyść oskarżonego różnic między ustawą karną polską a ustawą obowiązującą w miejscu popełnienia czynu, tj. w Danii (art. 111 § 2 k.k.)”. Obrońca zarzucił także:

„2. obrazę przepisów postępowania, która mogła mieć wpływ na treść zaskarżonego wyroku, tj. przepisu art. 399 § 1 k.p.k. w zw. z art. 6 k.p.k. poprzez zaniechanie uprzedzenia przez Sąd Rejonowy o zmianie kwalifikacji prawnej czynu z art. 209 § 1 i 1a k.k. na art. 209 § 1 k.k., co skutkowało naruszeniem prawa oskarżonego do obrony;

3. obrazę przepisów postępowania, która mogła mieć wpływ na treść zaskarżonego wyroku, polegającą na niezawieszeniu niniejszego postępowania karnego dot. niealimentacji, w sytuacji, w której zawisłe jest postępowanie o ustalenie bezskuteczności uznania ojcostwa tego samego dziecka, którego wyrok dotyczy. Brak zawieszenia postępowania w trybie art. 22 § 1 w zw. z art. 8 § 2 k.p.k., naruszył przepis nakazujący sądowi karnemu respektowanie orzeczeń sądów cywilnych o charakterze prawnokształtującym;

4. art. 438 pkt 3 k.p.k. – błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, który miał wpływ na treść orzeczenia poprzez przyjęcie, że oskarżony

miał obiektywną możliwość wykonania obowiązku alimentacyjnego i działał umyślnie, podczas kiedy oskarżony w okresie objętym zarzutem wykonał częściowo, tyle ile mógł obowiązek alimentacyjny, a w pozostałym zakresie jego niewykonanie wynika z obiektywnej niemożności jego spełnienia, ze względu na całkowitą niezdolność do pracy zarobkowej, stan zdrowia, upadłość oraz inne zobowiązania finansowe”.

Podnosząc powyższe zarzuty, obrońca zwrócił się o uchylenie zaskarżonego orzeczenia, nie formułując wniosku co do orzeczenia następczego. Nadto złożył wnioski dowodowe.

Sąd Okręgowy w Warszawie wyrokiem z dnia 11 kwietnia 2023 r., sygn. akt X Ka 221/23, wyrok Sądu pierwszej instancji utrzymał w mocy i zasądził od oskarżonego na rzecz Skarbu Państwa koszty sądowe za postępowanie odwoławcze.

Kasację od prawomocnego wyroku Sądu odwoławczego wniósł obrońca aktualnie skazanego A. S.. Zaskarżył wyrok w całości, zarzucając:

„1. rażące naruszenie prawa procesowego, mające wpływ na treść zaskarżonego wyroku, poprzez błędne pominięcie badania spełnienia warunku określonego w treści art. 111 § 1 k.k., to jest uznania za przestępstwo czynu popełnionego za granicą również przez ustawę obowiązującą w miejscu jego popełnienia, co stanowi przeszkodę prowadzenia przed sądem polskim postępowania w kwestii odpowiedzialności karnej, choćby dany czyn wyczerpywał znamiona przestępstwa przewidzianego przez polski kodeks karny, tj. uchybienie art. 439 § 1 punkt 9 k.p.k. w zw. z art. 17 § 1 punkt 8 k.p.k.;

2. rażące naruszenie prawa procesowego, mające wpływ na treść zaskarżonego wyroku, poprzez niezawieszenie postępowania karnego w oczekiwaniu na orzeczenie sądu cywilnego o charakterze prejudycjalnym, tj. uchybienie art. 22 § 1 k.p.k. w zw. z art. 8 § 2 k.p.k.”.

W konkluzji wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania. Nadto wniósł o wstrzymanie wykonania wyroku „wobec oczywistej zasadności zarzutów kasacyjnych”.

W pisemnej odpowiedzi na kasację prokurator Prokuratury Okręgowej w Warszawie wniósł o jej oddalenie jako oczywiście bezzasadnej. Do tego

stanowiska, polemizując z nim, odniósł się obrońca skazanego w piśmie określonym jako „Replika na odpowiedź na kasację Prokuratora”. Do pisma dołączył, nie informując jednak czy jest prawomocny, wyrok Sądu Rejonowego w P. z dnia 4 lipca 2023 r., sygn. akt III RC [...], orzekający o bezskuteczności uznania ojcostwa małoletniej N. A. S. przez A. S..

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Należało podzielić pogląd prokuratora o oczywistej bezzasadności przedmiotowej kasacji, co skutkowało jej oddaleniem w trybie art. 535 § 3 k.p.k., tj. na posiedzeniu bez udziału stron. Oczywista bezzasadność kasacji wynika jednak z innych powodów niż wskazane przez prokuratora, w pierwszej jednak kolejności należy wskazać, że w sytuacji, gdy A. S. nie został skazany na karę bezwzględnego pozbawienia wolności, kasacja mogła zostać wniesiona jedynie z powodu uchybień wymienionych w art. 439 k.p.k. (zob. art. 523 § 4 pkt 1 k.p.k.). Oznacza to, że żadne inne uchybienia nie mogły zostać przez skarżącego podniesione, co zwalnia od odnoszenia się do zarzutu ujętego w pkt 2. kasacji. (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 2 czerwca 2020 r., III KK 557/19; z dnia 27 maja 2021 r., V KK 47/21).

Gdy chodzi o zarzut ujęty w pkt 1., to jego sformułowanie zdaje się świadczyć o nieróżnicowaniu przez skarżącego uchybień o randze względnej i bezwzględnej przyczynie odwoławczej. O ile w pierwszym przypadku jest konieczne wykazanie, że naruszenie prawa, zwłaszcza w postaci obrazu przepisów postępowania, mogło mieć wpływ (w razie kasacji – wpływ istotny) na treść orzeczenia, to nie jest to wymagane w razie podniesienia uchybienia wymienionego w art. 439 § 1 k.p.k., co wprost wynika z treści tego przepisu. Zatem zbędnie w ramach zarzutu z pkt 1. obrońca twierdził, że sygnalizowane uchybienie miało wpływ na treść zaskarżonego wyroku, a jeżeli o tym nadmienił, to zgodnie z art. 523 § 1 k.p.k. powinien wskazać na istotność tego wpływu (dodatkowo można wspomnieć, że w zarzucie z pkt 1. apelacji jej autor sygnalizował nieznaną procedurze karnej nieważność postępowania). Nie ma to jednak znaczenia w sytuacji, gdy wspomniany zarzut jest chybiony, a w istocie nawet pozorny, co przy bardziej restrykcyjnym podejściu uprawniałoby do pozostawienia kasacji bez rozpoznania (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 23 sierpnia 2017 r.

V KK 307/17; z dnia 28 sierpnia 2020 r., V KK 476/19; z dnia 21 września 2022 r., III KK 427/22).

Nie ulega wątpliwości, że ustalenie co do miejsca popełnienia przez sprawcę przestępstwa jest ustaleniem faktycznym; jak wyżej podano, z treści wyroku Sądu meriti wynika, że organ ten ustalił, iż A. S. przypisany mu występki popełnił na terenie Polski, w J.. W apelacji obrońca to negował, trzykrotnie w ramach zarzutu z pkt 1 (w tym dwukrotnie sygnalizując błąd w ustaleniach faktycznych – pkt 1a i b) utrzymując, że „przestępstwo zostało popełnione za granicą” (pkt 1a apelacji), względnie pisząc o „ustawie obowiązującej w miejscu popełnienia czynu, tj. w Danii” (pkt 1b). Nie zgodził się z tym Sąd odwoławczy wskazując, iż „nie ma podstaw do twierdzenia, że oskarżony inkryminowanego czynu dopuścił się za granicą”, jednak obrońca nie przyjął tego do wiadomości. W kasacji nadal podważał wspomniane ustalenie faktyczne, pisał o „czynie popełnionym za granicą” (zarzut z pkt 1), w części motywacyjnej o „błędnej ocenie miejsca działania sprawcy”, tj. stał na gruncie własnego poglądu o miejscu popełnienia przestępstwa i na nim oparł zarzut zaistnienia uchybienia o randze bezwzględnej przyczyny odwoławczej, co żadną miarą nie mogło być skuteczne. Nie zmienia tego fakt, że kwestię ustalenia miejsca popełnienia przestępstwa przez skazanego autor kasacji negował, twierdząc, że „Sąd dokonał przy tym błędnej wykładni art. 6 § 2 k.p.k. dotyczącej miejsca popełnienia przestępstwa uchylenia się od alimentacji”. Trudno też nie zauważyć, że nawet gdyby przyjąć, że skazany popełnił przypisany mu czyn na terenie Danii, to nie świadczyłoby to jeszcze o zaistnieniu bezwzględnej przyczyny uchylenia orzeczenia wymienionej w art. 439 § 1 punkt 9 k.p.k. Skarżący nie wykazał, że nie zachodzi podwójna karalność przedmiotowego zachowania skazanego, tj. że karane w Polsce przestępstwo niealimentacji nie jest karane w Danii, a jedynie podnosił, tak w apelacji, jak i w kasacji, że ta kwestia nie została zbadana przez orzekające w sprawie sądy. W ten sposób poprzestał na przypuszczeniu, bez konkretnego nawiązania do duńskiej ustawy karnej, że być może zaistniała bezwzględna przyczyna odwoławcza, co nie jest równoznaczne z „wniesieniem kasacji z powodu uchybień wymienionych w art. 439 k.p.k.”. Należy też zaznaczyć, że w aspekcie podniesionego w kasacji zarzutu nie miało znaczenia przedstawienie przez obrońcę wspomnianego orzeczenia sądu cywilnego.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy orzekł jak w pkt 1. postanowienia, co skutkowało obciążeniem skazanego w pkt 2. kosztami sądowym postępowania kasacyjnego. Rozpoznanie kasacji w niedługim czasie po jej wpłynięciu do Sądu Najwyższego czyniło zbędnym wypowiedanie się co do wstrzymania wykonania zaskarżonego orzeczenia.

[K.K.]

[ał]